

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Юридичний факультет
Кафедра правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін

ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 262
«Правоохоронна діяльність»,
освітньо-професійною програмою «Правоохоронна діяльність»

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри
правоохоронної діяльності та
загальноправових дисциплін
Протокол № 1 від 01.09.2020 року

Чернігів 2020

Правозастосування. Методичні вказівки до семінарських занять для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність», освітньо-професійною програмою «Правоохоронна діяльність» / Укл.: Берднік І.В. – Чернігів: Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка». – 2020. – 36 с.

Укладачі: І.В. Берднік, доцент кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін, к.ю.н., доцент.

Відповідальний за випуск: Козинець Олена Гаврилівна, завідувач кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін, к.і.н., доцент.

Рецензент: Шестак Лілія Володимирівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри трудового права, адміністративного права та процесу навчально-наукового інституту права і соціальних технологій НУ «ЧП»

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВАЗАСТОСУВАННЯ»	6
1.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Правозастосування»	6
1.2 Структура навчальної дисципліни	11
1.3 Теми практичних занять	13
1.4 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з навчальної дисципліни «Правозастосування»	13
1.5 Критерії оцінювання та розподіл балів, які здобувачі вищої освіти протягом семестру (таблиця розроблена на основі Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти)	14
2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ ДЛЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	20
2.1 Тема 1. Поняття, ознаки та види правозастосовного акту	20
2.2 Тема 2. Юридична техніка	21
2.3 Тема 3. Колізії та прогалини норм права.....	23
2.4 Тема 4. Кваліфікація адміністративних правопорушень, віднесених до компетенції Національної поліції України (на прикладах адміністративних справ, розглянутих судами Північного регіону).....	24
2.5 Тема 5. Кваліфікація адміністративних правопорушень, підслідних Військовій інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України (на прикладах адміністративних справ, розглянутих судами Північного регіону).....	25
2.6 Тема 6. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності	26
2.7. Тема 7. Складання проектів процесуальних документів на стадії досудового розслідування	31
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ	33

ВСТУП

Мета вивчення дисципліни полягає в оволодінні здобувачами вищої освіти теоретичними знаннями щодо поняття та вимог до застосування норм права; юридичної та фактичної кваліфікації справи у процесі застосування норм права; юридичних презумпцій та фікцій; подолання колізій між нормами права; поняття прогалін у законодавстві і шляхи їх подолання тощо, а також формування практичних навичок правильного застосування норм КУпАП, КК України, Закону України «Про Національну поліцію» тощо.

Завданнями навчальної дисципліни є поглиблене вивчення здобувачами вищої освіти положень КУпАП, КК, Закону України «Про Національну поліцію» з метою ефективного проведення досудового слідства і дізнання кримінальних правопорушень (злочинів та кримінальних проступків), кваліфікації адміністративних та кримінальних правопорушень, набуття спеціальних практичних навичок і вмій ефективного застосування поліцейських заходів та заходів адміністративного примусу для припинення кримінальних та адміністративних правопорушень у практичній діяльності по розкриттю, розслідуванню і попередженню правопорушень.

Міждисциплінарні зв'язки: теорія держави і права; конституційне право; юридична деонтологія; адміністративне право; адміністративний процес; кримінальне право; кримінальний процес;

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти має набути або розширити наступні загальні (ЗК) та фахові (ФК) компетентності, передбачені освітньою програмою:

ЗК-2. Здатність приймати оперативні, обґрунтовані рішення відповідно до обстановки, що склалася.

ЗК-9. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ФК-2. Знання та розуміння застосування законодавства України, що врегульовує забезпечення та охорону прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави при наданні поліцейських послуг.

ФК-3. Здатність виконувати функціональні обов'язки в ході надання поліцейських послуг у сферах забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави та протидії злочинності.

ФК-7. Здатність припиняти виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення.

Під час вивчення дисципліни здобувач вищої освіти має досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання (ПРН), передбачені освітньою програмою:

ПРН 4. Знати та розуміти правові засади застосування поліцейських заходів та заходів адміністративного примусу для припинення кримінальних та адміністративних правопорушень.

ПРН 6. Застосовувати законодавство України, що регулює надання поліцейських послуг, захист прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб.

ПРН 8. Застосовувати базові знання та розуміння процесуальних документів, що використовуються під час провадження у справах про адміністративні правопорушення, превентивні та примусові поліцейські заходи, а також здійснення кваліфікації адміністративних правопорушень.

ПРН 17. Знати та розуміти основи кримінально-правової кваліфікації та застосовувати їх у практичних ситуаціях.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні

знати :

- поняття, ознаки і стадії застосування норм права;
- поняття і види тлумачення норм права;
- способи тлумачення норм права (мовний, логічний, системний, історичний, телеологічний (цільовий) спосіб тлумачення);
- поняття і види колізій норм права;
- поняття і види прогалин у законодавстві України;
- визначення аналогії закону, аналогії права тощо.

вміти:

- застосовувати на практиці набуті теоретичні знання;
- кваліфікувати адміністративні та кримінальні правопорушення;
- аналізувати, творчо осмислювати та логічно впорядковувати інформацію, що наявна в матеріалах адміністративного та кримінального провадження;
- формувати навички прийняття рішень у складних слідчих ситуаціях, опанування логікою доказування у кримінальному провадженні;
- грамотно складати процесуальні документи досудового розслідування.

1 ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ»

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Правозастосування»

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи навчальної дисципліни «Правозастосування».

Тема 1. Правозастосування як особлива форма реалізації права

Поняття та ознаки застосування норм права. Форми реалізації норм права. Застосування норм права як специфічна форма його реалізації: поняття, ознаки. Суб'єкти застосування норм права. Підстави застосування норм права. Форми правозастосовної діяльності. Стадії застосування норм права. Основні вимоги та ефективність застосування норм права. Гарантії правильного застосування норм права.

Тема 2. Поняття, ознаки та види правозастосовного акту

Акти застосування норм права: поняття та ознаки. Критерії класифікації та види актів застосування норм права. Вимоги до правозастосовних актів: загальна характеристика. Структура правозастосовного акту: характеристика елементів. Юридична мова окремих видів правозастосовних актів.

Змістовий модуль 2. Юридична техніка та тлумачення норм права.

Тема 3. Юридична техніка

Поняття та особливості юридичної техніки. Предмет, метод юридичної техніки. Система юридичної техніки. Види юридичної техніки. Співвідношення понять «юридична техніка», «законодавча техніка» та «законодавча технологія». Загальна характеристика прийомів та правил юридичної техніки.

Тема 4. Юридичні фікції та презумпції як прийом юридичної техніки

Поняття та значення юридичної фікції як правового та соціального інструменту. Класифікація, види та значення юридичної фікції. Основні підходи до поняття юридичної презумпції. Значення та ознаки юридичної презумпції. Поняття та ознаки юридичних аксіом. Значення юридичних аксіом в інтерпретаційній та правореалізаційній техніці. Поняття та значення преюдиції. Класифікація видів преюдиції. Поняття, значення та функції

юридичних символів. Класифікація юридичних символів. Поняття юридичного застереження. Правові застереження та Конституція України.

Тема 5. Тлумачення норм права

Поняття і види тлумачення норм права. Діяльність Конституційного Суду України з тлумачення Конституції та законів України. Способи тлумачення норм права. Мовний спосіб тлумачення. Логічний спосіб тлумачення. Системний спосіб тлумачення. Історичний спосіб тлумачення. Кваліфікація зловживання правом. Тлумачення юридичних презумпцій і юридичних фікцій. Способи тлумачення Конституції та законів. Особливості тлумачення Конституційним Судом України Конституції та законів України.

Тема 6. Колізії та прогалини норм права

Поняття та види колізій норм права. Причини виникнення колізій норм права. Колізії норм права рівної юридичної сили. Способи зменшення колізійності законодавства. Подолання змістовних колізій норм права шляхом застосування принципу «спеціальної норми». Особливості подолання темпоральних колізій норм права в продовжуваних правовідносинах. Співвідношення принципів подолання колізій норм права.

Змістовний модуль 3. Застосування норм адміністративного права в діяльності правоохоронних органів

Тема 7. Поліцейські заходи

Втмоги до поліцейського заходу. Види поліцейських заходів. Превентивні поліцейські заходи: перевірка документів особи; опитування особи; поверхнева перевірка і огляд; зупинення транспортного засобу; вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території; обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю; проникнення до житла чи іншого володіння особи; перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ; застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб; поліцейське піклування.

Поліцейські заходи примусу: фізичний вплив (сила); застосування спеціальних засобів; застосування вогнепальної зброї.

Тема 8. Кваліфікація адміністративних правопорушень, віднесених до компетенції Національної поліції України (на прикладах адміністративних справ, розглянутих судами Північного регіону)

Кваліфікація адміністративних правопорушень про порушення громадського порядку, правил дорожнього руху, правил паркування транспортних засобів, правил, що забезпечують безпеку руху транспорту, правил користування засобами транспорту, правил, спрямованих на забезпечення схоронності вантажів на транспорті, а також інших правопорушень, передбачених ст. 222 КУпАП.

Тема 9. Кваліфікація адміністративних правопорушень, підслідних Державній прикордонній службі України (на прикладах адміністративних справ, розглянутих судами Північного регіону)

Кваліфікація адміністративних правопорушень, пов'язаних з порушенням прикордонного режиму, режиму в пунктах пропуску через державний кордон України або режимних правил у контрольних пунктах в'їзду - виїзду, порушенням іноземцями та особами без громадянства правил перебування в Україні і транзитного проїзду через її територію, невиконанням рішення про заборону в'їзду в Україну, порушенням порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України або виїзду з неї, а також з порушенням порядку в'їзду до району проведення антитерористичної операції або виїзду з нього (стаття 202 КУпАП, частина друга статті 203 КУпАП, стаття 203-1 КУпАП (щодо порушень, виявлених у пункті пропуску (пункті контролю) через державний кордон України, контрольному пункті в'їзду-виїзду або контрольованому прикордонному районі), статті 204-2, 204-4 КУпАП).

Тема 10. Кваліфікація адміністративних правопорушень, підслідних Військовій інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України (на прикладах адміністративних справ, розглянутих судами Північного регіону)

Кваліфікація адміністративних правопорушень про вчинені водіями військових транспортних засобів - військовослужбовцями, військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів, а також працівниками Збройних Сил України під час виконання ними службових обов'язків правопорушення, передбачені частинами першою, четвертою і п'ятою статті 121 КУпАП, статтею 121-1 КУпАП, частинами першою, другою і третьою статті 122 КУпАП, частиною першою статті 123 КУпАП, статтями 124-1 - 126 КУпАП, статтею 132-1 КУпАП.

Змістовний модуль 4. Кваліфікація кримінальних правопорушень, підслідних правоохоронним органам (на прикладах кримінальних проваджень, розглянутих судами Північного регіону)

Тема 11. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту

Безпека руху та експлуатації транспорту – транспортна безпека – як об’єкт кримінально-правової охорони.

Поняття та ознаки кримінальних правопорушень проти транспортної безпеки. Місце цих кримінальних правопорушень у структурі злочинності. Соціальна обумовленість криміналізації суспільно небезпечних діянь, що порушують транспортну безпеку. Види кримінальних правопорушень проти транспортної безпеки: кримінальні правопорушення проти безпеки руху чи експлуатації залізничного, водного, повітряного транспорту; кримінальні правопорушення проти безпеки руху чи експлуатації автомобільного транспорту та міського електротранспорту; інші кримінальні правопорушення проти транспортної безпеки.

Кваліфікація кримінальних правопорушень проти безпеки руху чи експлуатації автомобільного транспорту та міського електротранспорту: порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами; випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації; порушення правил, норм і стандартів, що стосуються убезпечення дорожнього руху; незаконне заволодіння транспортним засобом; знищення, підробка або заміна номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу.

Інші кримінальні правопорушення проти транспортної безпеки: порушення чинних на транспорті правил; пошкодження об’єктів магістральних нафто-, газо- та нафтопродуктопроводів.

Тема 12. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності

Громадський порядок та суспільна моральність як об’єкти кримінально-правової охорони. Поняття та ознаки кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності. Місце цих кримінальних правопорушень у структурі злочинності. Соціальна обумовленість встановлення кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності. Види цих кримінальних правопорушень: кримінальні правопорушення проти громадського порядку; кримінальні правопорушення проти суспільної моралі.

Кваліфікація кримінальних правопорушень проти громадського порядку: групове порушення громадського порядку; масові заворушення; заклики та вчинення дій, що загрожують громадському порядку; хуліганство.

Тема 13. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади та самоврядування

Поняття та ознаки кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян. Місце цих кримінальних правопорушень у структурі злочинності. Соціальна обумовленість встановлення кримінальної відповідальності за ці кримінальні правопорушення. Види означених кримінальних правопорушень: кримінальні правопорушення проти порядку використання державних символів: кримінальні правопорушення проти нормальної діяльності громадських організацій та об'єднань; кримінальні правопорушення проти нормальної діяльності представників влади та членів громадських формувань; кримінальні правопорушення проти порядку використання документів та засобів отримання інформації; інші кримінальні правопорушення проти авторитету держави і діяльності громадських об'єднань.

Кримінальні правопорушення проти порядку використання державних символів: наруга над державним символом; незаконне підняття Державного Прапора України на річковому або морському судні.

Кримінальні правопорушення проти нормальної діяльності громадських організацій та об'єднань: незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій; захоплення державних або громадських будівель чи споруд, умисне пошкодження ліній зв'язку.

Кримінальні правопорушення проти порядку використання документів та засобів отримання інформації: викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження; підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів; незаконні придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів отримання інформації; умисне пошкодження ліній зв'язку.

Інші кримінальні правопорушення проти авторитету держави і діяльності громадських об'єднань: самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи; підкуп працівника державного підприємства, установи чи організації; примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань; самоправство.

Кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та

об'єднань громадян та форми її реалізації: кримінальне покарання; звільнення від покарання; звільнення від відбування покарання.

Тема 14. Складання проектів процесуальних документів на стадії досудового розслідування

Складання проектів процесуальних документів: протоколу прийняття усної заяви про вчинене кримінальне правопорушення, заяви про вчинення злочину, повідомлення про початок досудового розслідування, доручення про проведення досудового розслідування, заяви про залучення до провадження як потерпілого, постанови про відсторонення слідчого від проведення досудового розслідування, заяви про самовідвід, повідомлення про передачу матеріалів кримінального провадження іншому слідчому органу досудового розслідування, постанови про визначення підслідності, клопотання про проведення обшуку житла, протоколу обшуку житла, клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування, обвинувального акту.

1.2 Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин для денної форми навчання				
		Всього	У тому числі			
			Лек.	Пр.	Лаб.	С.р.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи навчальної дисципліни «Правозастосування»						
1	Правозастосування як особлива форма реалізації права	15	2	-	-	13
2	Поняття, ознаки та види правозастосовного акту	15	-	2	-	13
Разом за змістовим модулем 1		30	2	2	0	26
Змістовий модуль 2. Юридична техніка та тлумачення норм права						
3	Юридична техніка	7	-	2	-	5
4	Юридичні фікції та презумпції як прийом юридичної техніки	7	2	-	-	5
5	Тлумачення норм права	8	2	-	-	6

6	Колізії та прогалини норм права	8	-	2	-	6
Разом за змістовим модулем 2		30	4	4	0	22
Змістовий модуль 3. Застосування норм адміністративного права в діяльності правоохоронних органів						
7	Поліцейські заходи	7	2	-	-	5
8	Кваліфікація адміністративних правопорушень, віднесених до компетенції Національної поліції України (на прикладах адміністративних справ, розглянутих судами Північного регіону)	9	2	2	-	5
9	Кваліфікація адміністративних правопорушень, віднесених до компетенції Державної прикордонної служби України (на прикладах адміністративних справ, розглянутих судами Північного регіону)	7	2	-	-	5
10	Кваліфікація адміністративних правопорушень, віднесених до компетенції Військової інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України (на прикладах адміністративних справ, розглянутих судами Північного регіону)	7	-	2	-	5
Разом за змістовим модулем 3		30	6	4	0	20
Змістовий модуль 4. Кваліфікація кримінальних правопорушень, підслідних правоохоронним органам (на прикладах кримінальних проваджень, розглянутих судами Північного регіону)						
11	Кваліфікація кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту	7	2	-	-	5
12	Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності	7	-	2	-	5
13	Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади та самоврядування	8	2	-	-	6
14	Складання проектів процесуальних документів на стадії досудового розслідування	8	-	2	-	6

Разом за змістовим модулем 4	30	4	4	0	22
Усього годин за дисципліну	120	16	14	0	90

1.3 Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття, ознаки та види правозастосовного акту	2
2	Юридична техніка	2
3	Колізії та прогалини норм права	2
4	Кваліфікація адміністративних правопорушень, віднесених до компетенції Національної поліції України (на прикладах адміністративних справ, розглянутих судами Північного регіону)	2
5	Кваліфікація адміністративних правопорушень, віднесених до компетенції Військової інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України (на прикладах адміністративних справ, розглянутих судами Північного регіону)	2
6	Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності	2
7	Складання проектів процесуальних документів на стадії досудового розслідування	2
Разом		14

1.4 Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з навчальної дисципліни «Правозастосування»

У процесі поточного та проміжного контролю здійснюється перевірка засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу, набуття ними вмінь та навичок щодо вирішення практичних ситуацій, здатності самостійного опрацювання окремих тем, публічного та письмового викладу конкретних питань дисципліни.

Об'єктами поточного контролю знань здобувачів вищої освіти є:

- систематичність та активність роботи на семінарських заняттях;
- активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;
- виконання самостійних практичних завдань, зокрема, вирішення задач відповідно до встановленої методики, виконання тестових завдань;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- участь у науково-пошуковій та творчій роботі;
- виконання контрольної роботи;

Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із здобувачами вищої освіти під час лекцій, практичних занять та консультацій.

Бали, які набрані здобувачем вищої освіти під час поточного контролю, дораховуються до модульних оцінок.

В кінці семестру, здобувач вищої освіти може набрати до 60% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру і до 40% підсумкової оцінки – на екзамені. Складання заліку є обов'язковим елементом підсумкового контролю знань для здобувач вищої освіти, які претендують на оцінку «добре» або «відмінно». Якщо здобувач вищої освіти виконав всі види робіт протягом семестру (з мінімальними вимогами до знань) та набрав 60% підсумкової оцінки (тобто «задовільно»), то він, за бажанням, може залишити набрану кількість балів як підсумкову оцінку і не складати залік. Повторне складання заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.

1.5 Критерії оцінювання та розподіл балів, які здобувачі вищої освіти протягом семестру (таблиця розроблена на основі Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти)

У процесі поточного та проміжного контролю здійснюється перевірка засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу, набуття ними вмінь та навичок щодо вирішення практичних ситуацій, здатності самостійного опрацювання окремих тем, публічного та письмового викладу конкретних питань дисципліни.

Об'єктами поточного контролю знань здобувачів вищої освіти є:

- систематичність та активність роботи на семінарських заняттях;
- активна участь у дискусії та презентації матеріалу на семінарських заняттях;
- виконання самостійних практичних завдань, зокрема, вирішення задач відповідно до встановленої методики, виконання тестових завдань;
- виконання завдань для самостійного опрацювання;
- участь у науково-пошуковій та творчій роботі;
- виконання контрольної роботи;

Порядок оцінювання самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання самостійної роботи здобувачів вищої освіти, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях, а також самостійність та своєчасність здачі виконаних завдань викладачу, згідно з графіком освітнього процесу.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставить за умови відповідності виду самостійної роботи або усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів.

**5.1. Критерії оцінювання та система балів,
які здобувач вищої освіти може отримати за виконання певних
видів робіт:**

1) робота на семінарських заняттях	до 34 балів;
1.1. відповідь на семінарському занятті	до 4 балів;
1.2. реферат	до 2 балів;
1.3. тести, практичні задачі	до 2 балів
1.4. презентація	до 2 балів;
2) контрольна робота	до 8 балів;
3) виконання самостійної роботи	до 8 балів;
4) інші види робіт (наукова робота, творчі завдання, реферування, участь в олімпіадах та круглих столах)	до 10 балів;
Всього балів за 100 бальною шкалою	60 балів
7) екзамен	до 40 балів;
Всього балів за 100 бальною шкалою	40 балів
Разом балів за 100 бальною шкалою	до 100 балів

**5.2. Критерії оцінювання знань та самостійної роботи здобувачів
вищої освіти**

Відповідь на семінарському занятті оцінюється у балах за наступними критеріями:

4 бали – здобувач вищої освіти у повному обсязі опрацював програмний матеріал (основну і додаткову літературу, джерела), має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями, вміє аналізувати норми КК, КУпАП та КПК, а також кваліфікувати діяння осіб, що вчинили адміністративне та кримінальне правопорушення, тлумачити фактичні обставини справи, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконливо їх аргументувати, здатний презентувати власне розуміння.

3 бали – здобувач вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом (опрацював основну і деяку частину додаткової літератури і джерел), узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовує свої висновки конкретними фактами, вміє застосовувати акти правозастосування.

2 бали – здобувач вищої освіти загалом самостійно відтворює програмний матеріал (на рівні підручника), може дати стисло характеристику питання, загалом правильно розуміє основні поняття в правозастосуванні, але у викладеному матеріалі є істотні прогалини, є певні неточності як у матеріалі, так і у висновках, аргументація слабка.

1 бал – здобувач вищої освіти за допомогою викладача намагається відтворити матеріал, але відповідь неповна, в ній налічується багато неточностей, головний зміст матеріалу не розкрито.

0 балів – здобувач вищої освіти не готовий до семінарського заняття або має лише приблизне уявлення про питання, що розглядається на занятті, може сказати два-три речення по суті питання, назвати деякі терміни, але не може їх пояснити, головний зміст матеріалу не розкрито.

Реферат, оцінюється у балах за наступними критеріями.

Реферат – поширений тип письмової самостійної роботи з дисципліни, який демонструє поглиблене опрацювання відповідної теми. У процесі підготовки реферату здобувач вищої освіти накопичує знання, вміння та навички роботи з різними інформаційними джерелами, готується до написання майбутніх курсових і випускних кваліфікаційних робіт. Реферат є одним з основних типів індивідуальних завдань, який підводить їх до роботи підвищеної складності, з елементами науковості, що виконується під час навчання.

Презентація реферату проходить в аудиторії на семінарському занятті, де розглядається дана тема, або може бути проведена індивідуально.

Критеріями оцінки змісту реферату є повнота висвітлення питання. Зрозумілість, наявність власної думки.

Кожен студент протягом семестру повинен підготувати один реферат на семінарське заняття.

Виконання тестових завдань, вирішення практичних задач, оцінюється у балах за наступними критеріями.

Виконання тестових завдань

- 2 бали – точні відповіді на понад 90-95% тестових питань;
- 1,5 бали – точні відповіді на 70%-89% тестових питань;
- 1 бал – точні відповіді від 50% до 69 % тестових питань;
- 0,5 бали – здобувач вищої освіти дав відповідь на меншу кількість, ніж 50% питань і показав незадовільний рівень знань з теми.

Вирішення практичних задач

При вирішенні задач здобувач вищої освіти повинен вирішити задачу згідно встановленою методикою (визначити формулу кваліфікації, юридичне формулювання обвинувачення, проаналізувати фактичні обставини справи, обґрунтувати рішення за інститутами Загальної частини КК).

- 2 бали – точна відповідь та змістовне обґрунтування рішення;
- 1,5 бали – точна відповідь та недостатнє обґрунтування рішення;
- 1 бал – не зовсім точна відповідь та недостатнє обґрунтування рішення;
- 0,5 бали – студент намагався дати відповідь, але показав незадовільний рівень знань із теми, вміння орієнтуватися в тексті нормативного акту.

Презентація

Презентації – виступи перед аудиторією зі слайдами або іншими візуальними матеріалами, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи, звіту про виконання самостійних завдань тощо. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного студента, так і колективними, тобто виступи двох та більше студентів.

За виконання контрольної роботи здобувачі вищої освіти можуть отримати max 8 балів.

Завдання (вирішення практичних задач) на контрольній роботі оцінюються таким чином.

- 5-4 балів – повна відповідь на питання;
- 3-4 балів – відповідь, яка позбавлена серйозних неточностей, але має окремі недоліки;
- 2-1 бали – неповна відповідь на запитання, в якій налічується не багато неточностей;
- 0 балів – неповна відповідь на запитання, в якій налічується багато неточностей, не достатнє володіння науковим апаратом.

Завдання (тестові) на контрольній роботі.

Правильність виконання тестових завдань залежить від кількості вибраних правильних відповідей:

- 4 балів – точні відповіді на понад 90-95% тестових питань;
- 3 бали – точні відповіді на 75%-89% тестових питань;
- 2 бали – точні відповіді від 55% до 74 % тестових питань;
- 1 бали – студент дав відповідь на меншу кількість, ніж 50% питань і показав незадовільний рівень знань програмних питань.

Виконання самостійної роботи (max 8 балів за дві).

Тема має бути розкрита на належному рівні. Робота повинна мати творчий характер, продемонструвати аналітичні навички студента, його вміння працювати з бібліографією тощо.

Написання самостійної роботи практикується в освітньому процесі з метою набуття студентом необхідної професійної підготовки, формування

навичок самостійного наукового пошуку, вивчення літератури по даній тематиці, аналіз різних точок зору, узагальнення матеріалу, формулювання висновків тощо.

Особливу увагу слід приділити оформленню науково-довідникового матеріалу, цитат та посилань на джерела.

Участь в олімпіадах, участь у науково-практичних конференціях,
(має до 10 балів).

Екзамен.

Підсумковий контроль знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену (має до 40 балів).

Екзаменаційні білети охоплюють всю програму дисципліни і передбачають визначення рівня знань та ступеня опанування здобувачами вищої освіти компетентностей.

Умовою допуску до екзамену є виконання всіх видів навчальної роботи передбачених даною робочою програмою.

Складання екзамену є обов'язковим елементом підсумкового контролю знань для здобувачів вищої освіти, які претендують на оцінку «добре» або «відмінно». Якщо здобувач вищої освіти виконав всі види робіт протягом семестру та набрав 60% підсумкової оцінки (тобто «задовільно»), то він, за бажанням, може залишити набрану кількість балів як підсумкову оцінку і не складати екзамен.

У випадку, якщо здобувач вищої освіти протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою навчальної дисципліни всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані контролі роботи, завдання з самостійної дослідної роботи, невідпрацьовані семінарські заняття тощо або не набрав мінімально необхідну кількість балів – 20 балів (*тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які здобувач вищої освіти може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно – Е, 60 балів»*), то він не допускається до складання екзамену під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів ЧНТУ».

Для складання екзамену існують білети. Білети складаються із трьох питань.

Критерії:

- від 33 до 40 балів - відповідь повна і зміст відповіді здобувача вищої освіти повністю відповідає сутності поставленого запитання;
- від 24 до 32 балі – здобувач вищої освіти виконує всі завдання без грубих помилок;

- від 17 до 24 балів - здобувач вищої освіти допускає грубі помилки і всі питання виконані менш ніж на половину;
- не більше 16 балів - при невиконанні хоча б одного завдання білету.

Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
66-74	D		
60-65	E	задовільно	не зараховано
0-59	FX	незадовільно	

2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ ДЛЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

2.1 Тема 1. Поняття, ознаки та види правозастосовного акту

1. Акти застосування норм права: поняття та ознаки.
2. Критерії класифікації та види актів застосування норм права.
3. Вимоги до правозастосовних актів: загальна характеристика.
4. Структура правозастосовного акту: характеристика елементів.
5. Юридична мова окремих видів правозастосовних актів.

Реферати:

1. Підзаконний характер правозастосовних актів і їх місце в системі правових актів.
2. Причини прогалин у законодавстві та способи їх усунення і подолання.
3. Особливості субсидіарного застосування норм права.
4. Виявлення та профілактика помилок у правозастосуванні правоохоронних органів (на прикладах правоохоронних органів Північного регіону).

Практичні завдання:

1. На прикладі конкретного правозастосовного акту (на власний вибір) розпишіть стадії правозастосовного процесу.
2. Якій стадії правозастосування властивий даний процес? Яка частина норми права аналізується? «Процес пошуку правильного рішення, що полягає у застосуванні правових знань, з позицій яких оцінюватиметься конкретна правова ситуація, а саме встановлення наскільки складові елементи (фактичні обставини та умови) даного правового конфлікту відповідають змісту конкретної правової норми.

Література до теми:

1. Актуальні проблеми теорії держави та права. Частина I. Актуальні проблеми теорії держави: Навчальний посібник / С.М. Тимченко, С.К. Бостан, С.М. Легша, Н.М. Пархоменко, Т.О. Пікуля, Н.В. Пронюк. К.: КНТ, 2007. 288 с.
2. Загальна теорія держави і права (основні поняття, категорії, прав, конструкції та наук, концепції): Навч. посіб. / За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. К.: Юрінком інтер, 2008. 400 с.
3. Загальна теорія держави і права: Навч. посіб. / За ред. Копейчикова В. В. К.: Юрінком Інтер, 2000. 320 с.

4. Загальна теорія держави і права: Підручник для студентів юридичних навчальних закладів / М.В.Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад.. АПрН України М.В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад.. АПрН України О.В. Петришина. Харків: Право, 2009. 584 с.
5. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015. 392 с.
6. Кельман М. С., Мурашин А. Г. Общая теория государства и права: Учебник. К.: Кондор, 2006. 477 с.
7. Кельман М.С., Мурашин О.Г., Хома Н.М. Загальна теорія держави та права: Підручник. Львів: «Новий Світ-2000», 2003. 584 с.
8. Колодій А.М., Копейчикова В.В., Лисенков С.Л., Пастухов В.П., Сумін В.О., Тихомиров О.Д. Теорія держави і права. К.: «Юрінформ», 1995. 192 с..
9. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави: Навч. посіб. Вид. 10-те, доп. Львів: Край, 2008. 224 с.
10. Скакун О. Ф. Теория государства и права (энциклопедический курс) : учебник / О. Ф. Скакун. Х. : Эспада, 2007. 840 с.
11. Теорія держави і права : навч. посіб. для підгот. фахівців з інформ. безпеки / [О. О. Тихомиров, М. М. Мікуліна, Ю. А. Іванов та ін.] ; за заг. ред. Л. М. Стрельбицької. Київ : Кондор-Видавництво, 2016. 332 с.
12. Теорія держави і права : посіб. для підгот. до держ. іспитів / Д. В. Лук'янов, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський, Г. О. Христова ; за заг. ред. О. В. Петришина. 5-те вид., допов. і змінене. Х. : Право, 2016. 198 с.
13. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник /За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. К.: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
14. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. К. : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.

2.2 Тема 2. Юридична техніка

1. Поняття та особливості юридичної техніки.
2. Предмет, метод юридичної техніки.
3. Система юридичної техніки. Види юридичної техніки.
4. Співвідношення понять «юридична техніка», «законодавча техніка» та «законодавча технологія».
5. Загальна характеристика прийомів та правил юридичної техніки.

Реферати:

1. Шляхи підвищення ефективності правозастосовної діяльності.

2. Єдність соціальних і юридичних гарантій правильного застосування права.

3. Процесуальні засоби забезпечення прав і свобод громадян як гарантія правильного правозастосування.

4. Значення правосвідомості у забезпеченні законності правозастосування.

Практичні завдання:

1. На прикладі конкретного правозастосовного рішення дайте характеристику вимогам правильного застосування норм права.

2. На прикладі конкретного правозастосовного рішення дайте характеристику гарантій правильного застосування норм права.

Література до теми:

15. Актуальні проблеми теорії держави та права. Частина I. Актуальні проблеми теорії держави: Навчальний посібник / С.М. Тимченко, С.К. Бостан, С.М. Легша, Н.М. Пархоменко, Т.О. Пікуля, Н.В. Пронюк. К.: КНТ, 2007. 288 с.

16. Загальна теорія держави і права (основні поняття, категорії, прав, конструкції та наук, концепції): Навч. посіб. / За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. К.: Юрінком інтер, 2008. 400 с.

17. Загальна теорія держави і права: Навч. посіб. / За ред. Копейчикова В. В. К.: Юрінком Інтер, 2000. 320 с.

18. Загальна теорія держави і права: Підручник для студентів юридичних навчальних закладів / М.В.Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М.В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О.В. Петришина. Харків: Право, 2009. 584 с.

19. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015. 392 с.

20. Кельман М. С., Мурашин А. Г. Общая теория государства и права: Учебник. К.: Кондор, 2006. 477 с.

21. Кельман М.С., Мурашин О.Г., Хома Н.М. Загальна теорія держави та права: Підручник. Львів: «Новий Світ-2000», 2003. 584 с.

22. Колодій А.М., Копейчикова В.В., Лисенков С.Л., Пастухов В.П., Сумін В.О., Тихомиров О.Д. Теорія держави і права. К.: «Юрінформ», 1995. 192 с..

23. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави: Навч. посіб. Вид. 10-те, доп. Львів: Край, 2008. 224 с.

24. Скакун О. Ф. Теория государства и права (энциклопедический курс) : учебник / О. Ф. Скакун. Х. : Эспада, 2007. 840 с.

25. Теорія держави і права : навч. посіб. для підгот. фахівців з інформ. безпеки / [О. О. Тихомиров, М. М. Мікуліна, Ю. А. Іванов та ін.] ; за заг. ред. Л. М. Стрельбицької. Київ : Кондор-Видавництво, 2016. 332 с.

26. Теорія держави і права : посіб. для підгот. до держ. іспитів / Д. В. Лук'янов, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський, Г. О. Христова ; за заг. ред. О. В. Петришина. 5-те вид., допов. і змінене. Х. : Право, 2016. 198 с.

27. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник /За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. К.: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.

28. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. К. : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.

2.3 Тема 3. Колізії та прогалини норм права

1. Поняття та види колізій норм права.
2. Причини виникнення колізій норм права.
3. Колізії норм права рівної юридичної сили.
4. Способи зменшення колізійності законодавства.
5. Подолання змістовних колізій норм права шляхом застосування принципу «спеціальної норми».

Реферати

1. Особливості подолання темпоральних колізій норм права в продовжуваних правовідносинах.
2. Співвідношення принципів подолання колізій норм права.
3. Конкуренція кримінально-правових норм.

Практичні завдання

1. З'ясуйте, які виникають труднощі під час правозастосування в діяльності правоохоронних органів Північного регіону.

2. Підберіть форму застосування права у випадку, коли вчинено правопорушення і особа притягується до юридичної відповідальності, в процесі якої необхідно визначити відповідну міру покарання правопорушника.

2.4 Тема 4. Кваліфікація адміністративних правопорушень, віднесених до компетенції Національної поліції України (на прикладах адміністративних справ, розглянутих судами Північного регіону)

1. Поняття, принципи, стадії кваліфікації адміністративних правопорушень.

2. Кваліфікація адміністративних правопорушень про порушення громадського порядку.

3. Кваліфікація адміністративних правопорушень щодо правил дорожнього руху, правил паркування транспортних засобів, правил, що забезпечують безпеку руху транспорту, правил користування засобами транспорту, правил, спрямованих на забезпечення схоронності вантажів на транспорті, а також інших правопорушень, передбачених ст. 222 КУпАП.

Реферати:

1. Колізії норм адміністративного права
2. Особливості розгляду протоколів про адміністративні правопорушення, віднесених до компетенції Національної поліції України судами Чернігівської області.

Практичні ситуації:

1. Скласти протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 130 КУпАП.
2. Скласти протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 133 КУпАП.

Література до теми:

29. Актуальні проблеми теорії держави та права. Частина I. Актуальні проблеми теорії держави: Навчальний посібник / С.М. Тимченко, С.К. Бостан, С.М. Легша, Н.М. Пархоменко, Т.О. Пікуля, Н.В. Пронюк. К.: КНТ, 2007. 288 с.
30. Загальна теорія держави і права (основні поняття, категорії, прав, конструкції та наук, концепції): Навч. посіб. / За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. К.: Юрінком інтер, 2008. 400 с.
31. Загальна теорія держави і права: Навч. посіб. / За ред. Копейчикова В. В. К.: Юрінком Інтер, 2000. 320 с.
32. Загальна теорія держави і права: Підручник для студентів юридичних навчальних закладів / М.В.Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад.. АПрН України М.В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад.. АПрН України О.В. Петришина. Харків: Право, 2009. 584 с.
33. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015. 392 с.

34. Кельман М. С., Мурашин А. Г. Общая теория государства и права: Учебник. К.: Кондор, 2006. 477 с.
35. Кельман М.С., Мурашин О.Г., Хома Н.М. Загальна теорія держави та права: Підручник. Львів: «Новий Світ-2000», 2003. 584 с.
36. Колодій А.М., Копейчикова В.В., Лисенков С.Л., Пастухов В.П., Сумін В.О., Тихомиров О.Д. Теорія держави і права. К.: «Юрінформ», 1995. 192 с..
37. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави: Навч. посіб. Вид. 10-те, доп. Львів: Край, 2008. 224 с.
38. Скакун О. Ф. Теория государства и права (энциклопедический курс) : учебник / О. Ф. Скакун. Х. : Эспада, 2007. 840 с.
39. Теорія держави і права : навч. посіб. для підгот. фахів-ців з інформ. безпеки / [О. О. Тихомиров, М. М. Мікуліна, Ю. А. Іванов та ін.] ; за заг. ред. Л. М. Стрельбицької. Київ : Кондор-Видавництво, 2016. 332 с.
40. Теорія держави і права : посіб. для підгот. до держ. іспитів / Д. В. Лук'янов, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський, Г. О. Христова ; за заг. ред. О. В. Петришина. 5-те вид., допов. і змінене. Х. : Право, 2016. 198 с.
41. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник /За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. К.: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
42. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. К. : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.

2.5 Тема 5. Кваліфікація адміністративних правопорушень, підслідних Військовій інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України (на прикладах адміністративних справ, розглянутих судами Північного регіону)

1. Кваліфікація адміністративних правопорушень, передбачених частинами першою, четвертою і п'ятою статті 121 КУпАП
2. Кваліфікація адміністративних правопорушень, передбачених статтею 121-1 КУпАП
3. Кваліфікація адміністративних правопорушень, передбачених частинами першою, другою і третьою статті 122 КУпАП
4. Кваліфікація адміністративних правопорушень, передбачених частиною першою статті 123 КУпАП

Реферати:

1. Кваліфікація адміністративних правопорушень, передбачених статтями 124-1 - 126 КУпАП
2. Кваліфікація адміністративних правопорушень, передбачених статтею 132-1 КУпАП.

Практичні ситуації:

1. Скласти протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 121 КУпАП.
2. Скласти протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 122 КУпАП.

Література до теми:

1. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
2. Адміністративне право: навчальний посібник // В.В. Баштанник, І.Д. Шуляєва. 2-е вид., переробл. і доповн. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2018 . 200 с.
3. Загальна теорія держави і права (основні поняття, категорії, прав, конструкції та наук, концепції): Навч. посіб. / За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. К.: Юрінком інтер, 2008. 400 с.
4. Загальна теорія держави і права: Навч. посіб. / За ред. Копейчикова В. В. К.: Юрінком Інтер, 2000. 320 с.
5. Загальна теорія держави і права: Підручник для студентів юридичних навчальних закладів / М.В.Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад.. АПрН України М.В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад.. АПрН України О.В. Петришина. Харків: Право, 2009. 584 с.
6. Загальна теорія права : посіб. для підгот. до іспитів за новою програмою / Д.В. Лук'янов, С.П. Погребняк, В.С. Смородинський; за заг. ред. О.В. Петришина. Харків: Право, 2019. 172 с.
7. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015. 392 с.

2.6 Тема 6. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності

1. Громадський порядок та суспільна моральність як об'єкти кримінально-правової охорони.
2. Поняття та ознаки кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності. Місце цих кримінальних правопорушень у структурі злочинності.
3. Соціальна обумовленість встановлення кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності.

Реферати:

1. Види кримінальних правопорушень проти громадського порядку; кримінальні правопорушення проти суспільної моралі.
2. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти громадського порядку: групове порушення громадського порядку; масові заворушення; заклики та вчинення дій, що загрожують громадському порядку; хуліганство.

Практичні ситуації:

1. М. і Б., які ніде не працювали, домовились про спільне вчинення нападів на відділення ощадного банку. З цією метою М. купив собі мисливську рушницю, з якої виготовив обріз, а Б. придбав фінського ножа. Вони розробили конспіративні способи зв'язку між собою, склали план дій для нападу на низку відділень. Жодного нападу М. і Б. не вчинили, оскільки були затримані, обріз і фінський ніж у них було вилучено.

Дайте кримінально-правову оцінку дій М. та Б.

Чи зміниться кваліфікація, якщо М. та Б. добровільно відмовились від вчинення нападів.

2. С., що мешкав недалеко від школи, побачивши у вікно, що двоє незнайомих щось ховають у вентиляційний отвір шкільного фундаменту, швидко зателефонував до райвідділу поліції і сповістив, що невідомі замінували школу. При цьому він відмовився назвати себе, боячись помсти з боку «терористів». Через деякий час всі, хто перебував у школі, були евакуйовані. Пошуки вибухівки нічого не дали.

Кваліфікуйте дії С.

3. Бажаючи розбагатіти, працівник гірничо-збагачувального комбінату Г., який випускав збройовий плутоній, під час роботи взяв з камери 30 г радіоактивної речовини, яку запакував у спеціальний футляр з нержавіючої сталі, перевірів на радіоактивність і відніс додому, де зберігав три місяці. За висновками радіологічної експертизи, такої кількості продукту було достатньо, щоб забруднити понад санітарні норми 29000 куб. м повітря.

4. Х. разом з Г., перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, вчинили в жіночому гуртожитку бешкет. Прибулому працівникові поліції А. вони чинили опір, побили його та забрали пістолет. Х., який забрав пістолет собі, зберігав його вдома у шухляді письмового столу і не закривав на ключ. 10-річний син Х., щоб похвастатись перед однолітками, взяв з шухляди пістолет. Всі почали його розглядати. Стався постріл, яким було заподіяно тяжке тілесне ушкодження неповнолітньому О.

Проаналізуйте та надайте правову оцінку вчиненого.

5. В. виготовив вибуховий пристрій, який вмонтував у коробку, запакував і бандероллю відправив на адресу свого недруга С. Одержавши в супроводі двох своїх товаришів у поштовому відділенні бандероль, С. на одному з її боків помітив вусик. Не відкриваючи бандеролі, він здав її в міліцію. Вибуховий пристрій було знешкоджено.

Як необхідно кваліфікувати дії В.?

6. 18 липня 2012 року мешканці м. Харків С. і А. виїхали в один з районів Харківської області, на території якого в період 1941–1942 років точилися сильні бої. Використовуючи саморобний металошукач та різний шанцевий інструмент, на території лісового господарства вони вилучили з землі 123 набої до стрілецької зброї калібру 7,62 та 9 мм, два пістолети «ТТ», пістолет «Вальтер», ствол кулемета «МГ-42», три багнети, елементи військового спорядження. Ці предмети С. та А. було перевезено до м. Харків у квартиру А. 23 вересня 2012 року один із пістолетів «ТТ» вони передали С-ву, який за винагороду у 2000 грн відновив та виготовив деякі деталі ударно-спускового механізму. 11.10.2013 р. один з пістолетів «ТТ» і пістолет «Вальтер» А. було продано за 430 доларів США Д. Один багнет С. подарував братові.

Вирішіть питання про кримінально-правову оцінку діянь зазначених осіб.

7. 15-річний учень загальноосвітньої школи № 3 м. Єнакієве Р. та 16-річний учень ПТУ Ч., бажаючи зірвати заняття у школі, по черзі зателефонували в приймальню директора цієї школи й повідомили, що в приміщенні школи закладено потужний вибуховий пристрій, який буде приведено в дію о 12.00 год. Внаслідок цього учні і працівники школи були евакуйовані з приміщення школи, скасовано заняття, а приміщення школи протягом двох годин оглядалося співробітниками вибухотехнічної служби МВС.

Кваліфікуйте вчинене.

8. Під час обшуку у салоні автомобіля, яким керував Х., працівники Державтоінспекції вилучили гвинтівку ТОЗ-8 і три мисливські рушниці. Документів, які надавали б дозвіл на володіння цими предметами, Х. не мав.

Визначте відповідальність Х.

9. Не маючи дозволу на придбання й носіння газової зброї, Б. придбав у Ю. газовий револьвер «Пітон». На замовлення Б. у приміщенні станції технічного обслуговування автомобілів слюсар Ф. пристосував газовий револьвер, який належав Б., для пострілів набоями калібру 5,6 мм, за що

отримав від нього 150 доларів США. Перероблений револьвер Б. возив у власному автомобілі у схованці, яку обладнав під сидінням водія. Під час обшуку на робочому місці Ф. було знайдено пістолет «Вальтер» та чотири набойки калібру 7,62 мм, мисливську гладкоствольну рушницю, на зберігання якої він не мав дозволу.

Кваліфікуйте дії Ю., Б., Ф. Чи впливає на кваліфікацію те, що пістолет «Вальтер» виявився непридатним для стрільби?

10. Студентка К., яка проживала у гуртожитку, придбала на ринку кип'ятильник іноземного виробництва. Вирішивши перевірити, чи працює пристрій, вона увімкнула його й доторкнулася рукою до нагрівальної спіралі. З причини несправності корпусу кип'ятильника відбулося коротке замикання. К. була травмована електрострумом і впала на підлогу, продовжуючи тримати кип'ятильника. Електричні запобіжники на поверсі не спрацювали і відключення напруги не відбулося, оскільки плавкі вставки у запобіжниках хтось зі студентів замінив мідним дротом, про що було відомо коменданту гуртожитку П-ської. Від враження електрострумом настала смерть К. За правилами проживання в гуртожитку, використання електронагрівальних приладів мешканцями було заборонено.

Дайте кримінально-правову оцінку ситуації.

Література до теми:

1. Берднік І.В. Проблеми кримінально-правової кваліфікації порушення правил охорони вод (стаття 242 Кримінального кодексу України). *Судова та слідча практика в Україні*. 2018. №6. С. 16-22.

2. Берзін П.С. Берднік І.В. Поняття ґрунтового покриття (поверхневого) шару земель та незаконного заволодіння ним: кримінально-правові аспекти. *Актуальні проблеми держави і права: збірник наукових праць*. Вип. 81 / редкол.: В.В. Завальнюк (голов. ред.) та ін. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 190 с. - С. 9-13.

3. Берднік І.В. Особливості кваліфікації злочинів під час конкуренції кримінально-правових норм (на прикладі ст. 239¹ КК України та ст. 239² КК України). *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 1. С. 189-192.

4. Гнетнев М.К. Кримінальна відповідальність за сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук / М.К. Гнетнев; Львівський державний ун-т внутрішніх справ. – Львів, 2010. – 19 с.

5. Демидова Л.М. Кримінальна відповідальність за створення злочинної організації / Л.М. Демидова. – Х.: СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2005. – 256 с.

6. Емельянов В.П. Терроризм как явление и как состав преступления против общественной безопасности / В.П. Емельянов. – Х., 1999.
7. Кримінальне право (Особлива частина): підручник: у 2 т. / А.О. Данилевський, Д.О. Калмиков, М.І. Хавронюк та ін.; за ред. О.О. Дудорова, Є. О. Письменського. Луганськ: Елтон-2, 2012. Т. 1. 2012. 780 с.
8. Кримінальне право (Особлива частина): підручник: у 2 т. / А.О. Данилевський, Д.О. Калмиков, М.І. Хавронюк та ін.; за ред. О.О. Дудорова, Є. О. Письменського. Луганськ: Елтон-2, 2012. Т. 1. 2012. 780 с.
9. Кримінальне право і законодавство України. Частина Загальна. Курс лекцій / за ред. М.Й. Коржанського. Київ: Атіка, 2001. 432 с.
10. Кримінальне право України. Загальна частина / За ред. М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. Харків: Юрінком - Право, 2002. 416 с.
11. Кримінальне право України. Загальна частина: підруч. для студентів юрид. вузів і фак. / Г.В. Андрусів, П.П. Андрушко, В.В. Беньківський та ін.; за ред. П.П. Андрушка, П.С. Матишевського, С.Д. Шапченка. Київ: Юрінком Інтер, 1997. 512 с.
12. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / Ю.В. Александров, В.І. Антипов, О.О. Дудоров та ін.; за ред. М.І. Мельника, В.А. Клименка. Київ: Атіка, 2008. 376 с.
13. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник для студ. юрид.вузів і фак.; за ред. П.С. Матишевського та ін. Київ: Юрінком Інтер, 1997. 347 с.
14. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / Відп. ред. Я.Ю. Кондратьєв. Київ: Правові джерела, 2002. 432 с.
15. Кримінальне право України: Загальна частина: підручник / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, Л.М. Кривоченко та ін.; за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. Харків: Право, 2010. 455 с.
16. Кримінальне право України: навч. посіб. / С. Г. Волкотруб та ін.; за ред. О. М. Омельчука. Київ: Наукова думка; Прецедент, 2004. 297 с.
17. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / М.І.Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов та ін.; за ред. проф. М. І. Бажанова, В.В. Сташиса, В. Я. Тація. 2-е вид., перероб. і доп. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 544 с.
18. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2010. 608 с.
19. Кримінальне право України: практикум: навч. посіб. / П.П. Андрушко, П.С. Берзін, С.Д. Шапченко та ін.; під ред. С.С. Яценка. Київ: Алерта; КНТ; Центр учбової літератури, 2010. 640 с.
20. Кримінальне право. Особлива частина / О.С. Стеблинська. Київ: Ін-т крим.-викон. служби, 2014. 358 с.

21. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / за заг. ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 9-те вид., перероб. і доп. Київ: Юридична думка, 2012. 1316 с.

22. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. Особлива частина / П. П. Андрушко, Т. М. Арсенюк, О. Г. Атаманюк та ін.; заг. ред. М. О. Потєбенько, В. Г. Гончаренко. Київ: Форум, 2001. 942 с.

23. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: у 2 т. / заг. ред. П.П. Андрушка, В.Г. Гончаренка, Є.В. Фесенка. Київ: Алерта; КНТ; Центр учбової літератури, 2009. Т. 1. 964 с.

24. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: У 2 ч. / під заг. редакцією Потєбенька М. О., Гончаренка В. Г. Київ, 2001. Ч. 2. 465 с..

25. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 11-те вид., перероб., та допов. Київ: Дакор, 2019. 1384 с.

2.7. Тема 7. Складання проектів процесуальних документів на стадії досудового розслідування

1. Складання проектів процесуальних документів (за фабулами справ):

- протоколу прийняття усної заяви про вчинене кримінальне правопорушення,
- заяви про вчинення злочину,
- повідомлення про початок досудового розслідування,
- доручення про проведення досудового розслідування,
- заяви про залучення до провадження як потерпілого,
- постанови про відсторонення слідчого від проведення досудового розслідування,
- заяви про самовідвід, повідомлення про передачу матеріалів кримінального провадження іншому слідчому органу досудового розслідування,
- постанови про визначення підслідності,
- клопотання про проведення обшуку житла,
- протоколу обшуку житла, клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою,
- повідомлення про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування,
- обвинувального акту.

Література до теми:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / О. М. Бандурка, Є. М. Блажівський, Є. П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова. - Х.: Право, 2012. - Т. 1. - 768 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / Є. М. Блажівський, Ю. М. Грошевий, Ю. М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Шпонки, А. В. Портнова.- Х.: Право, 2012. - Т. 2. - 664 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. - К.: Юстініан, 2012. -1224 с.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. 3-тє вид., переробл. та доповн. / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. - К.: Атіка, 2005. - 1064 с.
32. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (Загальна частина) / В. В. Рожнова, Д. О. Савицький, Я. Ю. Конюшенко та ін. - К.: Нац. акад. внутр. справ, 2012. - 280 с.
33. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (Особлива частина) / О. Ю. Хабло, О. С. Степанов, М. П. Климчук та ін. - К. :Наці акад. внутр. справ, 2012. - 200 с.
34. Кримінальний процес : підруч. / за ред. Ю. М. Грошевого та О. В. Каготіної. - Х. : Право, 2010. - 608 с.
35. Кримінальний процес: Підручник/ Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін. ; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. - Харків: Право, 2013. - 824 с.
36. Капліна О.В., Шило О.Г., Трофименко В.М. Кримінальний процес [Текст]: підручник/ О.В. Капліна, О.Г.Шило., В.М. Трофименко — Харків: Видавництво «Право», 2018.- 584 с.
37. Кримінально-процесуальне право України : підруч. / за ред. Ю. П. Аленіна. - Х. : ТОВ «Одіссей», 2009. - 816 с.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Акти тлумачення норм права і їх місце в системі правових актів.
2. Аспекти правороз'яснювальної діяльності правоохоронних органів.
3. Види актів застосування норм права.
4. Види правозастосовних проваджень.
5. Види тлумачення норм права за обсягом.
6. Види тлумачення норм права, що використовуються в діяльності правоохоронних органів.
  7. Вимоги до правильного застосування норм права.
  8. Випадки реалізації норм права у формі застосування.
  9. Відмінні ознаки стадій застосування норм права.
  10. Гарантії правильного застосування права.
  11. Граматичний спосіб тлумачення норм права.
  12. Ефективність застосування норм права.
  13. Законність правозастосовної діяльності (поняття і зміст).
  14. Засоби юридичної техніки.
  15. Застосування норм матеріального та процесуального права.
  16. Зловживання правом у правозастосовній діяльності.
  17. Значення законності для досягнення професійних цілей правоохоронними органами.
    18. Конклюдентні акти застосування норм права.
    19. Критерії класифікації актів застосування норм права.
    20. Логічний спосіб тлумачення права.
    21. Методи усунення помилок в правозастосовній діяльності.
    22. Механізм з'ясування змісту правової норми.
    23. Неофіційне тлумачення і його види.
    24. Об'єкт і предмет тлумачення.
    25. Ознаки правозастосовних актів.
    26. Офіційне тлумачення норм права і його значення у правозастосовній діяльності.
      27. Поняття застосування норм права і його ознаки.
      28. Поняття і види правозастосовних актів.
      29. Поняття і ознаки правозастосовних проваджень.
      30. Поняття і ознаки правозастосовної діяльності органів держави.
      31. Поняття прогалін у праві.
      32. Поняття системи гарантій правильного правозастосування.
      33. Поняття тлумачення правових норм.
      34. Правила використання інституту аналогії.
      35. Правила юридичної техніки.
      36. Правозастосовна правоохоронна діяльність.
      37. Принцип доцільності у правозастосовній діяльності.
      38. Принцип обґрунтованості правозастосовної діяльності.

39. Принцип справедливості у правозастосуванні.
40. Принципи застосування норм права.
41. Принципи правозастосовної діяльності.
42. Причини помилок у правозастосовній діяльності.
43. Причини, що викликають необхідність тлумачення норм права.
44. Причини, що обумовлюють необхідність тлумачення правових норм.
45. Професійна правова культура юриста.
46. Процедурні (функціональні) стадії застосування права.
47. Процес застосування права і його стадії.
48. Процес тлумачення норм права.
49. Роль доктринального тлумачення в правозастосовній діяльності.
50. Систематичний (системний) спосіб тлумачення права.
51. Системний характер юридичних гарантій правильного правозастосування.
52. Співвідношення правозастосовних актів з нормативно-правовими актами.
53. Спільні та відмінні ознаки актів застосування норм права та нормативно-правових актів.
54. Способи усунення і подолання прогалин у праві.
55. Статичні та динамічні фактори юридичного механізму впровадження режиму законності в правозастосовну діяльність.
56. Суб'єкти тлумачення норм права.
57. Сутність і зміст правозастосовних актів.
58. Форми (способи) застосування норм права.
59. Форми правозастосовної діяльності правоохоронних органів.
60. Функції застосування норм права.
61. Функції тлумачення норм права.
62. Характеристика стадії застосування норм права «Встановлення фактичних обставин справи».
63. Характеристика стадії застосування норм права «Встановлення юридичної основи справи».
64. Характеристика стадії застосування норм права «Прийняття рішення та його документальне оформлення у правозастосовному акті».
65. Шляхи і умови підвищення ефективності правозастосовної діяльності.
66. Шляхи профілактики зловживання правом під час правозастосовної діяльності.
67. Юридична сила правозастосовного акта.
68. Юридична техніка в правозастосовній діяльності.
69. Юридичний механізм впровадження законності в правозастосовну діяльність.
70. Юридичні колізії в правозастосуванні та способи їх вирішення.

71. Поняття, принципи, стадії кваліфікації адміністративних правопорушень.

72. Кваліфікація адміністративних правопорушень про порушення громадського порядку.

73. Кваліфікація адміністративних правопорушень щодо правил дорожнього руху, правил паркування транспортних засобів, правил, що забезпечують безпеку руху транспорту, правил користування засобами транспорту, правил, спрямованих на забезпечення схоронності вантажів на транспорті, а також інших правопорушень, передбачених ст. 222 КУпАП.

74. Кваліфікація адміністративних правопорушень, передбачених частинами першою, четвертою і п'ятою статті 121 КУпАП,

75. Кваліфікація адміністративних правопорушень, передбачених статтею 121-1 КУпАП,

76. Кваліфікація адміністративних правопорушень, передбачених частинами першою, другою і третьою статті 122 КУпАП,

77. Кваліфікація адміністративних правопорушень, передбачених частиною першою статті 123 КУпАП,

78. Громадський порядок та суспільна моральність як об'єкти кримінально-правової охорони.

79. Поняття та ознаки кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності. Місце цих кримінальних правопорушень у структурі злочинності.

80. Соціальна обумовленість встановлення кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності.